

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Celoviti račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Neprankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstva in nameščencev, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 20 • Maribor, četrtek, dne 16. februarja 1939 • Leto XIV

Boji češkoslovaškega delavstva

proti poskusom uvajanja totalitarnosti po fašističnem vzorcu.

Naslednji članek smo prejeli od različnega funkcionarja svobodnih delavskih strokovnih organizacij v CSR. Naša želja je, da bi češkoslovaške svobodne strokovne organizacije odbile vse proti njim naperjene napade in da bi naši medsebojni stiki ostali tako živahni kot so bili doslej. (Uredništvo.)

Praga, začetkom februarja 1939.

Jesenski dogodki, ki so imeli za posledico, da je bila demokratična Češkoslovaška močno okleščena, so povzročili tudi velik pretres notranje političnih razmer. Reakcija, katero je dotlej držala odkrita napredna politika pri tleh, je dobila dotok svežih sil in podprta z zunanjo pomočjo začela z napadom na vsej črti. Zahtevala je, da bi bila po vzgledu inozemstva ustanovljena ena sama politična stranka in uveden totalitarni režim z vsemi posledicami. Te nakane so bile preprečene. Poleg »Narodne zveze«, v kateri so se združile takozvane meščanske stranke in krščansko socialna ter del narodne stranke, je bila ustanovljena tudi druga politična stranka — »Narodna strana práce«, t. j. »Narodna stranka dela«. Do totalitarnosti na političnem področju torej ni prišlo.

Vendar niso ponehali nadaljnji poskusi v tej smeri. Isti krogi se trudijo sedaj, da bi uvedli totalitarnost v strokovnem in združnem gibanju. Zlasti hočejo spremeniti strokovne organizacije v stanovske organizme, s korporativno ureditvijo, t. j. da bi bili v njih zastopani delojemalci in delodajalci vsak do polovice: eni na podlagi enciklike papeža Pija XI, drugi po italijanskem vzorcu. Pojavljajo pa se tudi predlogi za spremembo strokovnih organizacij v takozvane zbornice dela. Vsi pa streme očitno za tem, da bi izginile svobodne strokovne organizacije zgrajene na temelju samouprave, prostovoljnosti in samoodločbe članstva in da bi se na mesto njih ustanovile organizacije, ki bi bile odvisne od delodajalcev ali pa bile celo organi države, ki bi jih upravljali birokrati.

Na ta način bi naj delavci in nameščenci izgubili svoja obrambna sredstva in možnost uveljavljati svoje zahteve na gospodarkem in kulturnem področju. Novodobni reformatorji namreč zamenjajo strokovne organizacije z navadnimi društvi in domnevajo, da jih je mogoče ravno tako lahko razpustiti, kakor kakšna društva vzgojiteljev kanarčkov ali gostilniško omizje, ker pozabljajo, da so strokovne organizacije važna in nujna socialna tvorba, ki je vzrasla z razvojem, da bi posredovala stik med posameznikom — delavcem in državo ter javno upravo in da more kot kolektivni (skupni) predstavitelj delojemalcev vstopati v pogajanja z delodajalci radi mezd, delovnih pogojev in ostalih zadev, ki se tičejo razvoja proizvodnih gospodarskih sil.

Radi tega odklanja češkoslovaško delavstvo te načrte, odklanja tudi pozive za prostovoljno »vistosmerjenje«, vztraja pri svojih svobodnih organizacijah, ki so se izkazale v času težkega narodnega pritiska pod Avstro-Ogrsko, v vojnih in povojnih letih. Delavstvo ne uvidi zakaj naj bi danes opustilo to svojo linijo. S svojim bojem za boljše delovne in mezne pogoje, z bojem proti izkoriščanju in pritisku so se borile za kulturo, zdravje in človeka dostojno življenje večine naroda. To njihovo delovanje je najboljša legitimacija za bodočnost. Brez njih ni mogoče izvajati nobene gospodarske in socialne poli-

Boji za Španijo med velesilami

Anglijo in Francijo ter Italijo in Nemčijo

Španska državljanska vojna gre h koncu. Čim bolj pa se bliža konec vojne, tem večje je tekmovanje med velesilami: na eni strani med Italijo in Nemčijo, na drugi strani med Anglijo in Francijo, za to, kdo bo imel vpliv in besedo v Španiji.

Italija in Nemčija sta računali s tem, da si bosta s podpiranjem generala Franca zagotovili v Španiji nadkriljujoč položaj in s tem tudi tiste pozicije, ki obvladujejo Sredozemsko morje, na katerem imata prvenstvo Anglija in Francija.

Čim bolj pa se bliža konec španske državljanske vojne, tem bolj se kaže, da računi Italije in Nemčije niso bili čisto pravilni in da sta obe državi zlasti podcenjevali aktivnost in moč tako angleške, kakor tudi francoske diplomacije, zlasti pa tudi sile obeh držav.

V zadnjem času sta vrgli Anglija in Francija njune sile na tehtnico.

Ves čas trajanja državljanske vojne nista prekinili svojih odnosov niti z republikansko, niti s Francovo vlado in jih vzdržujeta tudi še sedaj.

Anglija, ki vodi špansko politiko tudi v imenu Francoske, se trudi, da bi zaključila vojno s kompromisom, brez zmagovalcev in premagancev. Franco gotovo ni za to dovzeten, ako bi ne bilo treba računati s tem, da je vojna uničila Španijo in da jo bo treba takorekoč graditi iznova ter da bo v to svrhu potreben denar in še enkrat denar. Denarja se pa Španija ne more nadejati od nikogar drugega kot od Anglije in Francije. Zato je Franco prisiljen, da se počasi oprijemlje angleške in francoske teze o zaključku španske državljanske vojne.

Mednarodni fašizem je poznal slabost Anglije in Francije, zato se je od 1. 1936. dalje trudil, da bi izzval mednarodni konflikt v zvezi s španskim vprašanjem. Anglija in Francija sta se takemu konfliktu spretno izogibali s popuščanjem, ki je zelo slabilo njun ugled v svetu, fašizem pa tiralo v brez-krajnost.

Nenadoma se je stvar preokrenila. Anglija in Francija sta začeli z vmeša-

tike, ako naj bo to politika, ki bi naj bila v prospeh vsega delavstva.

Radi tega Češkoslovaško strokovno združenje, centrala svobodnih strokovnih organizacij, na čelu s poslancem Rudolfom Tayerlom, odločno odklanja vse težnje po totalitarnosti na strokovnem polju in se bori za ohranitev svobodnih strokovnih organizacij. Da pa se vseeno zagotovi njihovo enotno nastopanje, priporoča naj se pri ministrstvu za socialno politiko in zdravstvo, ustanovi skupen odbor strokovnih central, ki bi predstavljal ves strokovni pokret v CSR in omogočal hiter sporazum v skupnih gospodarskih in socialno političnih vprašanjih.

Kako se bodo razmere razvijale, je seveda zaenkrat težko reči. Delavstvo upravičeno trdi, da je ne samo obstoj političnih strank, ampak tudi obstoj svobodnih strokovnih organizacij znak demokratičnih razmer v državi in se s tega vidika upira totalitarnim težnjam. Pričakovati je, da se bo vlada Češkoslovaške republike namesto nasilnega poseganja v strokovni pokret, ki ga priporočajo gotove reakcionarne skupine, oprla na avtonomne in samoupravne strokovne organizacije ter izkoristila

vanjem v špansko državljansko vojno, vendar ne z odpošiljanjem čet, ampak na svoj način, s stavljanjem pogojev, na katere bi fašistične države v odboru za nevmešavanje nikdar ne bile pristale.

Anglija je zahtevala, da izvrši general Franco zasedbo otoka Minorce izključno le s španskimi četami. Zahtevi Anglije je bilo ugodeno. Nato se je oglašila Francija in je povdarila, da bi pojava italijanskih vojaških oddelkov na Pirenejskih primorala Francijo, da takoj z oboroženo silo nastopi v Španiji. — Zahtevi Francije je bilo ugodeno.

Pa ne samo to, obe državi zahtevata, da se italijanske čete umaknejo z Ba-

learov in napovedujeta že danes, da bi vsako zadržanje italijanskih čet v Španiji po zaključku vojne primoralo Francijo in Anglijo, da to preprečita in če ne drugače, tudi s silo.

Kako močni se čutita Anglija in Francija, je razvidno ne samo iz njiju zadržanja v španskem vprašanju, ampak tudi iz njunega obravnavanja italijanskih zahtev po Tunisu, Džibutiju in Korziki. Izostale so odločilne besede iz Italije. Da pa se zabriše pravi vzrok, čitamo te dni, da je Berlin nasvetoval zmernost.

Tako se razvijajo mednarodni dogodki v zvezi s španskim vprašanjem.

Papež Pij XI. in njegovo delo

Poglavar katoliške cerkve in delavstvo.

Papež Pij XI. je bil poglavar cerkve, ki brani obstoječi red.

Dočim je cerkev nastopala v obrambo tega reda le pasivno, je kapitalizem v Italiji in pozneje v Nemčiji posegel aktivno v razvoj.

Cerkve bi bila z razvojem v tem pravcu docela sporazumna, ako bi bil fašizem, ki je postal nova državna oblika, pripravljen deliti moč in vpliv z njo.

Italijanski fašizem je do neke mere priznal cerkvi večje pravice, kot pa jih je uživala dotedaj v liberalni državi. V Nemčiji pa je krenil na druga pota in jo sploh izrinil iz javnega življenja.

V konkurenci s fašističnim gibanjem, ki odklanja delitev oblasti med posvet-

no in duhovsko gosposko, je cerkev po svojem predstavniku papežu Piju XI. pričela propagirati ustanovitev fašistične države na katoliški podlagi. Papež je objavil znano encikliko »Quadragesimo anno«. V duhu te enciklike je politični katolicizem v tedanji Avstriji, podpiran od italijanskega fašizma, z orožjem nastopil proti delavstvu in si podjarmil Avstrijo. Poskus s katoliškim fašizmom pa se je ponesrečil.

Papež svoje enciklike ni nikdar preklical, pač pa je v zadnjih dveh letih ponovno dal razumeti, da bi mu bil preokret v pravcu demokracije ljubši od vsake totalitarnosti, ker poleg kapitalizma gre pa v prvi vrsti vendarle za obstoj in razvoj katoliške cerkve.

Pred sestankom parlamenta

Predvsem proračun za 1939/40

morata sprejeti narodna skupščina in senat. Druga vprašanja programa sedanje vlade pridejo takoj potem na vrsto. Proračunska razprava v skupščini mora biti končana do 15. marca, da reši senat proračun pred 1. aprilom, ko nastopi nova proračunska doba, ki začne s 1. aprilom.

Politična preganjanja prepovedana

Zadoščenje preganjanim.

V zvezi z volitvami v parlament je bilo odpuščenih in premeščenih v Srbiji in Bosni veliko število delavcev in uradnikov v javnih službah, ki so volili listo dr. Mačka. Po odstopu vlade dr. Stojadinovića in proglasu dr. Cvetkovića, da je treba doseči notranji sporazum, je nova vlada izdala odlok, da se morajo ustaviti vsa preganjanja, premeščenji se morejo vrniti na svoja stara mesta, odpuščeni pa zopet sprejeti v službo. V senjskem rudniku v Srbiji so n. pr. odpustili 50 rudarjev in jih vrgli z družinami vred iz stanovanj. V tej zadevi so sedaj intervenirali predstavniki združene opozicije v ministrstvu za šume in rude, ki je ukazalo upraviteljstvu rudnika, da odpuščene rudarje zopet sprejme.

njihove kolektivne sile in tvorno energijo za ureditev družabnega življenja, posebno gospodarskega in socialnega v novi Češkoslovaški republiki.

To je trdno prepričanje češkoslovaškega delavstva, ki je bilo, je in bo ostalo zvesto demokratičnim načelom.

Kako sodijo o totalitarnih državah v Ameriki

Državni tajnik kmetijstva Wallace je govoril v »Lincolnovem odboru za demokracijo in svobodo« v totalitarnih državah, povdarjajoč, da so velike demokracijske države sedaj spravljene v položaj posredne vloge, ker so takorekoč vržene iz sedla. »Nikdar doslej«, je rekel Wallace, »niso bili napravljeni toliki napor na mladino posameznih dežel, v tem smislu, da se ji z one druge strani naglaša vedno plemensko nadvrednost. — Totalitarne države pod pseudopoučno formo širijo ideje diktature, izpovedujoč, da so njih plemena tudi preveč vzvišena nad drugimi.«

Podkarpatska Rusija je volila

Volitve po vzorcu diktatur.

Iz Chusta poročajo o izidu volitev v karpatsko-ruski deželni zbor.

Dežela ima 284.365 volilcev. Oddanih je bilo 263.202 glasov. Vladna lista je dobila 243.557 glasov, proti vladni listi je glasovalo 19.645 volilcev. Za vladno listo je glasovalo 93 odst. glasovalcev. Povprečna volilna udeležba je znašala 92.5 odst.

Volitve so bile v znaku totalitarnosti. Razen vladine stranke so vse druge razpuščene.

7000 lesnih delavcev brez kruha

Odpušcanje delavcev in nameščencev

Znana podjetja Šipad odpuste okoli 7000 delavcev in nameščencev zaradi zmanjšanja svojih obratov.

Organiziranje odpora republikancev

Negrin in del Vayo v Madridu in Valenciji

Španska republikanska vlada je že začela poslovati v Madridu, kjer bo od sedlej njen sedež. Vlada je odločena, da nadaljuje vojno dokler bo mogoče. Pripravljena je pa tudi skleniti mir, ako se zajamči neodvisnost Španije in zagotovi ljudstvu, da bo lahko svobodno odločalo o režimu v državi.

Boji v Kataloniji še niso zaključeni

Dve republikanski diviziji, ki se umikata severno od Kampredone in po do-

lini reke Tera proti francoski meji, sta še v stalnem boju z nacisti. Nacisti tema divizijama niso poklanjali pažnje, mislili so, da se bosta morali udati. Zgodilo se je pa obratno. Diviziji krije-ta svoj umik, ki se vrši v popolnem re-du in poveljniki zagotavljajo, da bodo prestopili francosko mejo šele, ko bodo vojak postrelili vso municijo. V boju s tema dvema divizijama so nacisti utr-peli precejšnje izgube.

Ob petletnici februarske vstaje v bivši Avstriji

Pred petimi leti, dne 11. februarja, je avstrijsko delavstvo v obrambo svojih ogroženih pravic proglasilo vstajo, ki je pričela v Lincu in se razširila po vseh večjih mestih. Odločilni boji so se odigrali na Dunaju in v Brucku ob Muri. Delavstvo je podleglo v boju s Starhembergovimi in Feyerovimi fašisti, katere je podpiral ves državni aparat. Na stotine delavskih brambovcev je

padlo v bojih, na tisoče jih je moralo pobegniti, na tisoče pa jih je romalo v koncentracijska taborišča. 18 najvidnejših predstavnikov delavstva, med njimi Wallisch, težko ranjeni Münch-reiter, Stanek, inž. Weissel so bili obe-šeni. — Slika nam kaže ustreljenega delavskega brambovca, 18 letnega Jo-sipa Linhartta iz Brucka ob Muri.

Kongres madžarske socialne demokracije

V prvih dneh februarja se je vršil v Budimpešti kongres madžarske social-ne demokracije. Poslanec Karl Peyer je poročal o notranjem, mednarodnem in gospodarskem položaju. V svojih iz-vajanjih je Peyer izjavil, da se je stran-ka vedno borila za neodvisnost in svo-bodo države in v državi. Stranka se bo tudi za naprej odločno borila za soci-alne reforme.

Obenem je kongres sprejel spre-membo strankinega imena, ki se odslej ne imenuje več Madžarska socialna de-

mokracija, ampak socialno demokratič-na stranka Madžarske. Ta sklep je bil napravljen radi tega, ker je treba omo-gočiti pristop v stranko tudi vsem onim državljanom, ki niso Madžari. Zlasti je to potrebno po priključitvi novih oze-melj na severu. Iz strankinega vodstva je izstopilo pet dosedanjih članov, ki so bili židje. To se je zgodilo pod pri-tiskom protizidovskih ukrepov madžar-ske vlade.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svoje dolžnosti!

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

Terangi je z ugodjem vdihaval prijeten vonj, ki se je širil iz kotla. »Kako to diši!« je rekel. Toda ko je bila jed pripravljena, jo je Marama kljub temu, da so bili lačni, postavila na stran, da se ohladi, ker so vroča jedila Polinezijcem silno odvratna. Ko so nato sedli h kosilu, so jedli počasi, uživajoč sleherni grizljaj z užitkom, govorili so le malo dokler ni bilo zadoščeno potrebam želodca. Četudi je jedilni list Polinezijcev zelo enostaven in nudi malo sprememb — ali mogoče prav radi tega — znajo ceniti vrednost jedi.

Šele ko so se nasitili, je začela Marama pripovedovati svojemu možu o vsem kar se je v teku zadnjih šestih let zgodilo v njenih družinah in na vasi: kdo je umrl, kdo se poročil in kdo dobil otroke; potem pa tudi imena teh otrok.

Nazadnje je Terangi pripovedoval o svojem potovanju, toda prav tako na kratko kakor očetu Pavlu in je nato opisal, kako sta ga rešila duhovnik in Mako. Marama ga je živahno izpraševala o vseh mogočih podrobnostih, kmalu pa je s tem prenehala, ker je opazila, da mu je težko govoriti o težavnih in nevarnih vožnjah, ki jo je bil prestal. Še bolj redkobeseden je bil kar se tiče njegovih doživljanj na Tahitiju, pa tudi o bodočnosti ni mnogo govoril. Kakor vsi možje njegove rase je imel dragoceno lastnost, da je znal uživati srečo, ki se mu je nudila in bil dovolj moder, da si ni s spomini na preteklost ali z razglabljanjem o bodočnosti grenil svojega veselja. Žene pa naj si bokateretoli rase mislijo o takih stvareh mnogo praktičneje ali kakor že hočete temu reči; četudi se je v Marami že sedaj po-

rajala skrb, kako in kaj bo za naprej, pa vendar za-enkrat ni še ničesar omenila o svojih načrtih.

Med tem je minil dan; otrok je spal; Terangi in Marama pa ste ležala na pletenjači pod svetlika-jočim se zvezdnatim nebom.

»Sedaj pa morava govoriti o tem, kaj dalje«, je začela Marama. »Ali si o tem že kaj razmišljal?«

Preteklo je nekaj časa predno je Terangi od-govoril. Nazadnje je rekel:

»Vrnil sem se. Videl sem tebe in Tito, videl bom tudi še enkrat svojo mater. Kolikor časa bom mogel bom ostal...«

»In potem...?«

»Ti veš prav tako dobro kot jaz«, je rekel za-molklo. »Našli me bodo.«

Marama se je zavrnila pokonci, vzela njego-vo roko v svojo in jo stisnila, kakor da bi je ne ho-tela nikdar več izpustiti.

»Da bi te dobili? Nikdar! Veruj v to tako trdno kakor jaz! Veruj v to, ako ne meni, pa vsaj Titi na ljubo!«

Terangi je odkimal z glavo.

»Že v naprej vidim, kaj bo prinesla bodočnost. Zopet me bodo vlovili. Prej ali slej bodo prišli tu sem. Predobro jih poznam!«

Njegov glas je zvenel tako brezupno, da je mo-ralo do dna pretresti mlado ženo. Iz njegovih oči je morala razbrati kako neizprosni je skrivnostni sovražnik, ki se mu pravi zakon, kateremu ni mo-goče izbeči. Naenkrat je videla zakon v osebi go-spada de Laageja pred seboj: mrzel, vljuden, brez-oseben.

Zgrozila se je, ako je pomislila na pogled nje-govih modrih oči, ki so toliko videle, da se je zdelo kot da gledajo človeku naravnost v srce. Bala se je, da bo njeno zadržanje in obnašanje izdalo Teran-gijevo navzočnost guvernerju, in naj bi si še toliko

Dama in po svetu

Izjavo vlade utegne podati predsednik vlade Dragiša Cvetković najbrže šele ob predložitvi proračuna 1939/40 narodni skupščini, da uteme-lij novo politiko vlade.

Klub JRZ je sklenil, da bo v celoti podpiral Cvetkovićevo vlado. Ta sklep dokazuje, da je politično in moralno večinska stranka za novo politiko, ki ji je...

Izpremembe zunanje politike ne bo. V ru-munskih političnih krogih izjavljajo, da bal-kanska zveza ne bo izpremenila dosedanje zu-nanje politike, čeprav so se v zadnjih dva-najstih mesecih izpremenile vlade dvakrat v Rumuniji in po enkrat v Turčiji in Jugoslaviji.

Dr. Korošec Anton je odstopil svoja mandata v Ljubljani in okraju ljubljanska okolica svo-jima namestnikoma. Dr. Korošec je senator in predsednik senata.

Senator dr. Fran Kulovec je odložil poslan-ski mandat ter ostane senator.

Minister Snoj je bil izvoljen za starešino vsedržavne gasilske zveze. Seje v Beogradu so se udeležili tudi hrvaški zastopniki gasil-ske zveze in predlagali popolno avtonomijo za pokrajinske zveze. Državni gasilski kongres bo letos v Ljubljani od 13. do 15. avgusta.

Koliko je kmečkih dolžnikov? Zaščitenih kmečkih dolžnikov, čijih dolgov so prijavi-ljeni Privilegirani agrarni banki je 774.782. Zaščitenim kmetom so se dolgovi avtomatično znižali za polovico. Na račun dolžnih obro-kov, ki jih bodo plačevali dvanaest let, pa so kmetje odplačali do 28. januarja 278,4 milijo-nov dinarjev. Zanimivo je, da je Privilegira-na agrarna banka prevzela doslej komaj po-lovico prijavljenih dolžnikov. Preizkušanje prijav in izvršitev cele vrste drugih formal-nosti, ki jih predvideva uredba, povzroča, da gre delo zelo počasi od rok.

Zvišanje dnevnic v skopljanski delavski zbor-nici. Beograjsko »Vreme« poroča dne 14. t. m., da je skopljanska zbornica, ki je nedavno do-bila novo upravo, zvišala dnevnice ali potnine za potovanja za predsednika, tajnika in in-spektorja od din 160 na din 200 na dan, za uradnike zbornice pa od din 120 na din 160. Vozarina se plača za drugi razred za delegate in uradnike. Dnevnice za delegate iz Skoplja se zvišajo od din 80 na din 120, zunanjim pa od din 150 na din 200. Predlog je nova zbor-nica sprejela z aklamacijo soglasno. — Novi proračun delavske zbornice znaša din 1.395.000. Sicer je skupščina razpravljala o raznih soci-alnopolitičnih vprašanjih.

Trgovinska pogajanja s Češkoslovaško se bodo v kratkem pričela. Dosedanja pogodba je potekla, zato se vršijo predpriprave za skle-nitev nove trgovinske pogodbe.

Konferenca balkanske zveze odložena. Kon-ferenca balkanske zveze je bila že sklicana na 16. februarja, pa so jo morali odgoditi za-radi nepričakovane spremembe v jugoslovan-ski vladi.

S. Leon Blum pri Daladieru. Francoski mini-strski predsednik Daladier je razpravljal s po-litiki o položaju v Španiji in notranjih politič-nih stvareh. Sprejet je bil tudi Leon Blum kot predstavnik najjačje politične stranke ter opo-

zoril predsednika na zle mednarodne posledice francoske neaktivnosti v španskem vprašanju.

Volitev predsednika francoske republike bo v parlamentu dne 15. aprila t. l. Lebrun po sedemletni dobi predsedništva menda ne bo več kandidat.

115 lahkih vojaških letal je naročila franco-ska vlada v Ameriki.

Švicarski časnikarji za svobodo in neodvis-nost tiska. Švicarska organizacija tiska je iz-dala ostro resolucijo, v kateri protestira proti napadu na svobodo tiska v Švici in vmešava-nju Nemčije v švicarske notranje zadeve. V nekaterih mestih Švice je prišlo do protifaši-stičnih demonstracij.

Stoletnico obstoja velike vojvodine Luksem-burške. Mala državica Luksemburška, ki leži med Nemčijo in Francijo slavi letos 100 letni-co svoje neodvisnosti. Državica šteje 300.000 prebivalcev in v rajhu trdijo, da je 290.000 Nemcev. Luksemburžani pa so na svojo drž-avico in neodvisnost silno ponosni. O kakšni priključitvi k Nemčiji nočejo ničesar slišati. Baš sedaj prirejajo velike proslave v počast stoletnice obstoja države, ki bodo v aprilu do-segle svoj višek. Pri prvi taki proslavi je mladina demonstrirala z geslom »Mi hočemo ostati to kar smo« (t. j. neodvisni op. ur.) — Luksemburška ima koalicijsko vlado, ki jo se-stavljajo liberalci in socialisti. Justični mini-ster je socialist Blum. Luksemburška je v teh časih mnogo storila za emigrante vseh mo-gočih dežel. Sprejela jih je v svoje varstvo, dokler niso dobili zavetja v drugih državah in jim izdajala celo potne liste, da so kot brez-domovinci mogli dalje.

Kanceler Hitler pravi, da cerkvam v Nem-čiji ni sile. Po izjavi kancelerja, daje Nemčija na leto katoliški in evangelski cerkvi 500 mili-jonov mark davščin. Iz posestev, ki so vredna nad 10 milijard mark, pa dobivata obe cerkvi najmanj 300 milijonov mark dohodkov. V Nem-čiji imata obe cerkvi po teh navedbah okoli 800 milijonov mark dohodkov od države in posesti, kar znaša v dinarjih okoli 11 in pol milijarde dinarjev. Prepovedano pa je cerk-vam vmešavanje v politiko. — ampak le vmešavanje v politiko, dokler se ne vjema popolnoma z nacizmom.

Pogajanja o ureditvi manjšinskega vpraša-nja med Nemčijo in Poljsko, ki so se vršila dva dni v Berlinu, so prekinjena in se bodo nadaljevala pozneje.

Kako so pokopali papeža? Papeževo truplo so balzamirali in ga nato položili v cipresno krsto, nato v svinčeno in še v hrastovo. Samo svinčena krsta je tehtala 580 kg. V krsto so položili dve svileni vrečici z 51 zlatimi, sre-brnimi in bronastimi kovanci.

Kdo bo 262. naslednik papeža? Italijanski li-sti napovedujejo, da bo novi papež Italijan, ker imajo tudi italijanski kardinali večino. Od 1523. leta dalje so bili doslej še vsi papeži Italijani. Gre samo za to ali bo novi papež je-zuit ali ne. Jezuitom je namreč mnogo do tega, da bi njihov človek zasedel prestol rimskega škofa.

prizadevala, da bi mu jo prikrila. Eno je bilo go-tovo. Preprečiti je morala... kolikor dolgo se bo pač dalo, da bi mu prišla pred obličje!

»Kako misliš o načrtu, ki sem si ga izmislila?« je vprašala po dolgem molku. »Katopua se bo kmalu vrnila na Manukuro. Kapitan Nagle bo to pot od-rinil proti jugu in potem proti vzhodu, do Manga-reve. Mi trije bi se lahko skrili v notranjosti ladje, dokler ne bi odplula. Mornarji so vsi z Manukure. Kapitan bi nas na nekem neobljudenem otoku lahko izkrcal: na Tematangi ali mogoče na Mariji.«

»On ne sme ničesar izvedeti!«

»Zakaj ne? Gotovo nam bo pomagal. Ima te rad kot lastnega sina. Moj lastni oče ne bi mogel biti boljši z menoj kot je bil kapitan vsa ta leta.«

»Pomisli, v kakšno nevarnost bi ga to spravilo! On ima vpliv in uživa ugled pri belih veljakihi. Ako bi ti o tem izvedeli, bi prišel v veliko zadrego. Nje-ga ne moremo prositi, da bi nam pomagal. On bi to gotovo storil ali pri tem sam trpel radi tega.«

»Saj ni treba, da izvedo!«

»Marama ti se varaš. Tudi na Tematangi ali Mariji ne bi bili dolgo časa varni. Od časa do časa pristajajo ladje na teh otokih radi ribolova ali da se preskrbe z drvmi. Našli bi nas... prej ali slej. Na večini ladij so mornarji s Tahitija. To so za-hrbtni ljudje, bilo bi jim samo v veselje, ako bi me mogli izdati. Vsakekrat kadar so me vjeli, je bil kakšen domačin s Tahitija, ki je izdal moje skrivališče policiji. Na mojo glavo je razpisanih pet tisoč frankov... V Tautiri sem videl nabit razglas na nekem drevesu.« Prenehal je in molčal nekaj časa. »O tem ne govoriva več«, je rekel hip nato: »Samo kratek čas moreva biti skupaj. Tega časa pa si nočeva pokvariti s tem, da bi govorila o tem, kaj bo prišlo.« (Dalje prihodnjič.)

Iz naših krajev

ZAGORJE OB SAVI

Javno rudarsko zborovanje bo v nedeljo, dne 19. t. m. s pričetkom ob 9. uri dopoldne v kino-dvorani. Zborovanje sklicuje podružnica Zveze rudarjev Jugoslavije. Dnevni red: 1. Tolmačenje novega službenega reda; 2. obratne razmere na rudniku; 3. organizacija. Ker je dnevni red zelo važen, je dolžnost vseh rudarjev in ostalega delavstva, da se zborovanja udeležijo.

Socijalna politika v teoriji in praksi. Pred leti je pred občinsko hišo stal napis: Kdor je za krščansko, socijalno pravičnost, naj glasuje za listo krščanskih mož. Danes pa prihajajo k tištim lačnim brezposelnim, pa se jih odpravi, češ, ne moremo vam nič dati. Ker je nekaj takšnih revežev, da bodo od gladi pocepali, bomo morali napraviti javno zbirko po vsej Sloveniji, da jih rešimo propada.

HRASTNIK

Sam je lahko holan, le drugi bi ne smeli biti. Ni dolgo tega, kar je neki gospod klical gotove rudarje in to starejše na zaslišanje kako to, da se vzeli v preteklem letu večkrat bolniški list. Smatramo, da ni potrebno, da bi temu gospodu to podrobneje pojasnjevali. Imenovani gospod naj bi pogledal najprej okoli sebe, potem pa naj pride k sosedu, zakaj, ko to poročamo, je ta gospod v bolniškem stanju in ni še dolgo, odkar je bil. Kljub temu, da ta gospod ne trpi, ne dela v slabem zraku, ne v vodi, kakor njegovi rudarji, mu vseeno bolezen ne prizanaša. Zato bi pričakovali, da bi prav on imel več razumevanja za to, koliko bolj je rudar pri njegovem delu izpostavljen nevarnosti, da oboli ali se poškoduje. Zaenkrat nismo imenovali gospoda s polnim imenom, kar pa bomo storili, ako bo ta bolni gospod zopet iskal in nadlegoval druge bolnike-rudarje in jim grozil, da TPD ne potrebuje bolnikov pri rudniku, kar bi končno veljalo tudi zanj.

Veliko pustno rajanje priredi »Vzajemnost« I. na pustno nedeljo, dne 19. februarja v dvorani Konzumnega društva rudarjev. Prosta zabava, ples, šalijva pošta itd. Tri najlepše maske bodo nagrajene. Začetek ob 6. uri zvečer. Vstopnine prosto. Igra društveni šramel. K obilni udeležbi vabi — odbor.

MEŽICA

Pustno rajanje priredi »Vzajemnost« na pustni torek dne 21. februarja t. l. v dvorani g. Tofta s pričetkom ob 4. uri popoldan. Tri najlepše maske dobijo lepe nagrade. Za vsestransko razvedrilo bo preskrbljeno. Osebnih vabil se ne bo razposiljalo. Maske dobrodošle! Za obilno udeležbo se priporoča — Odbor.

LESCE

Poročila sta se s. Podobnik Joško in gđc. Marica Šarčova. Vse članstvo »Vzajemnosti« in člani strokovne organizacije SMRJ ter naročniki »Delavske Politike« čestitamoo novoročencema in želimo, da bi s. Podobnik bil še mnoga leta poverjenik »Delavske Politike« in imel mnogo naročnikov za naš list ter ostal zvest član »Vzajemnosti« in strokovne organizacije. Pričakujemo, da ostaneš s Tvojo družico v naših vrstah, kakor doslej, da bomo branili naše delavske pravice! — Družnost! — Leščanski sodrugl.

ČRNA PRI PREVALJAH

Pustno veselico priredi v nedeljo, dne 19. februarja »Vzajemnost« v prostorih gostilne Knez-Kruec. Vabimo vse okolčane, kakor tudi delavstvo, da se pride pozabavati in razvedrit. Vstopnina za osebo din 3. Ker je vstopnina zelo nizka, pričakujemo obilnega poseta. Pričetek ob 4. uri popoldne. — Odbor.

STUDENCI PRI MARIBORU

Ljudska univerza. V četrtek, dne 16. t. m. ob 19. uri bo predavanje g. nadz. Petra Močnika o »Kultiviranju domačega vrta« — s skioptičnimi slikami. Predavanje bo prirejeno s posebnim ozirom na studentske razmere, kjer ima skoraj vsaka hiša kos vrtička, zato se vsi posestniki vrtov posebno vabijo! Sledijo tudi tedenske slike za pustno razpoloženje! Vstopnine ni.

A. T. Knjige Cankarjeve družbe za leto 1939

Desetletje je letos Cankarjeva družba razdelila svoj knjižni dar. Ustanovljena ob desetletnici Cankarjeve smrti, je v teh letih izvršila med slovenskim delavstvom veliko kulturno delo: 42 lepih knjig v 210.000 izvodih je v tem času razposlala našim delavcem po vsej Sloveniji in izselencem po raznih krajih Evrope in Amerike. Dopolni izselencev pričajo, kako težko pričakujejo vsako leto teh knjig in kako velik praznik je med njimi kadar prispejo.

Za delavce ni lahko izdajati knjig, posebno v današnjih časih. Družba se je morala boriti z velikimi težavami, večkrat je morala izpreminjati program in iskati nadomestila, priznati ji moramo, da se ji je dozdaj posrečilo, izdajati res kvalitetna dela. Za svojo deseto obletnico se je še posebno potrudila in se njene letošnje knjige odlikujejo tako po vsebini kakor po obsegu.

KOLEDAR

Prinaša letos gradivo, ki je upravičeno vzbudilo pozornost v naših kulturnih krogih: na prvem mestu je obširen članek Lojza Kraigherja »Ivana Cankarja zdravje, bolezen in smrt«,

LJUBLJANA

Čevljarji obrtniki so spregovorili jasno besedo o obveznem obrtniškem zavarovanju. Čevljarji mojstri so imeli svoje zborovanje, na katerem so razpravljali o šušmarstvu in o obveznem zavarovanju obrtnikov, kakor ga je predložil bivši minister za trgovino in industrijo. Zborovanje je vodil sodrug Jernej Perdan, ki je med drugim povedal, da je danes v državi 170.000 zakonitih obrtnikov, šušmarjev pa že nad 75.000. Tako popravljajo danes čevlje Batine in druge trgovine, proti katerim vsi protesti nič ne zaležejo. Razvoj čevljarstva in vsake obrti sploh zavirajo močno tudi visoke takse in druge dajatve. Pomočnik mora plačati 1600 din takse, ako hoče postati mojster. Težav se rešijo s šušmarskim delom. Pa tudi med mojstri ni prave solidarnosti. Najzivačnejša debata se je pa razvila o nameravanem obveznem bolniškem, nezdognem in starostnem zavarovanju obrtnikov. Posamezni govorniki so naštevali razne hibe načrta. Starostno rento bi dobil zavarovanec, ko bi izpolnil 65. leto. Statistika pa pravi, da je v zadnjih 10 letih umrlo 24 članov čevljarstva zadruga, a od teh 24 jih je bilo starih 65 let samo šest. A prispevki, ki bi jih morali vsi plačevati skozi 30 in 40 let, so zelo visoko predvideni. Ugotovili so, da vsaka zasebna zavarovalnica ceneje in ugodneje zavaruje obrtnike, kakor bi bili zavarovani po načrtu, ki ga je dobila zbornica TOI. Čevljarji mojstri niso načelno proti obveznemu zavarovanju, toda zahtevajo pravičnejše in ugodnejše pogoje. Predvsem

naj se pa domači obrtnik zaščiti pred tujo industrijsko konkurenco in šušmarstvom.

Večjo zdravstveno oskrbstvo za vajence obeta OUZD s tem, da bi vodil reden zdravstveni pregled o vseh vajencih, ki jih bodo zdravniki vsako leto pregledovali, in da bi pošiljal okrepčila potrebne vajence v počitniške kolonije itd. Stvar je prav nujna za ves delavski naraščaj in želimo, da ne ostane samo pri sejnih sklepkih.

Predavanje o gibanju prebivalstva v Sloveniji. S. Filip Uratnik, tajnik Delavske zbornice je v četrtek imel v Delavski zbornici zanimivo predavanje o gibanju prebivalstva v Sloveniji. Ob priliki poročamo nekaj o tem predavanju.

Srednješolska mladina ne nazaduje več. — Pred petdesetimi leti je na ljubljanskih srednjih šolah ob semestru padlo povprečno okrog 30 odst. dijakov, po vojni pa se je to število povzpelo tudi nad 50 odst. Zdaj pa poročajo šole, da je že nekaj let okrog 40 odst. tistih, ki ne izdelajo. Letos jih je padlo na klasični gimnaziji 39 odst., na prvi realni gimnaziji jih je padlo 46 odst. (Na realni gimnaziji so skoro vsi dijaki ljubljancani, dočim jih je na klasični mnogo z dežele.) Radi preveč slabih redov jih je bilo izključenih na klasični 20, na realni pa 64. Vsekakor je število padlih še vedno impozantno.

»Vzajemnost« bo imela svoj redni občni zbor v četrtek 23. februarja ob osmih zvečer v Delavski zbornici.

MARIBOR

Prisilno praznovanje v železniški delavnici

spravila domala v obup številne družinske očete, ki že doslej niso mogli z zaslužkom izhajati, sedaj pa bodo zašli v nove dolgeve, katerih se bodo le težko zopet otresli. Kljub temu, da je bilo vsem znano, da je zmanjkalo potrebnega kredita, so železničarji na tihem ves čas upali, da bodo merodajni končno vendarle uvideli, da so s tem praznovanjem hudod udarili vsi železniški delavci, ki so zaposleni v delavnici in preskrbeli naknadno potrebni kredit, ki ga vodstvo delavnice potrebuje, da bo lahko zopet odredilo polno obratovanje. Očividno pa so bile zaman vse pri-

tožbe in prošnje. Prejšnji teden se je sicer raznesla po delavnici vest, da je brzojavno odredeno zopet polno obratovanje, toda ta vest se je izkazala kot neresnična, zato je bilo razočaranje v petek še večje, ko je bilo razglašeno, da bo v ponedeljek delo zopet počivalo. — Ob priliki volitev so železniški delavci bili deležni velike pozornosti.

zato še vedno upajo, da bo stvar ugodno rešena in da bodo lahko zopet normalno delali ter na ta način zaslužili potrebna sredstva za svoje skromno preživljanje.

20 kaznjencev je bilo minuli torek izpuščenih pogojno iz mariborske kaznilnice. Med njimi tudi nek kaznjene, ki je bil 1. 1923 obsojen na smrt, pa je presedel samo 16 let.

Sklad za zgradbo azila za jetične bolnike v Mariboru je narasel na din 477.412.

Na občnem zboru »Rdečega križa«, ki se je vršil minulo nedeljo v lovski sobi hotela »Orel«, so društveni funkcionarji podrobno poročali o delovanju društva. Novi odbor tvorijo po večini dosedanjí odborniki s predsednikom g. dr. Jančičem na čelu.

Mariborsko gledališče. V sredo: zaprto. Četrtek ob 20. uri: »Automelody«, red D.

CELJE

Predavanje o zaščiti delovnega časa in meзде. V soboto, dne 18. t. m. s pričetkom ob 20. ri v dvorani Delavske zbornice predava s. dr. Reisman o zaščiti delovnega časa in meзде. Vabimo vse sodruge in sodruga, da se predavanja polnoštevilno udeležijo.

ŠTORE

Predavanje o socialni zakonodaji, pomenu strokovne organizacije in delavskega tiska se bo vršilo v nedeljo, dne 19. t. m. s pričetkom ob 9. uri v gostilni Inkret (prej Adrinek). Govorili bodo ss. dr. Reisman, Eržen in Jelen. Delavke in delavci pridite vsi! — SMRJ.

Tiskovni sklad. Za tiskovni sklad so darovali: Ruše: Zetovič Mirko din 5. Fric Angela din 23.50; Novo mesto: Moretti Jos. din 5; Zagorje: Krajšek-Rostohar din 10; Mežica: Par sodrugov je darovalo v prijateljskem krogu din 10. Š. Fr. din 10. Vsem darovalcem iskrena hvala! Posnemajte!

Proračun dravske banovine

Proračun za 1939/40 je višji za din 6,296.000 kakor lanski.

V ponedeljek, dne 13. t. m. se je vršilo deseto zasedanje banskega sveta dravske banovine. Po oficijelnih otvoritvenih formalnostih in pozdravih je ban dr. Natlačen čital svoj nad 80 strani obsežajoči proračunski ekspozé, ki navaja postavke in utemeljevanje zvišane proračuna.

Iz poročila posnemamo le nekaj podatkov.

Proračun za 1939/40 znaša okroglo din 136.3 milijone dinarjev ali 6,296.000 din več kakor lani. V letu 1935/36 pa je še znašal 44.3 milijone dinarjev manj kakor letošnji.

KRANJ

Delavci, posečajte javne lokale, v katerih imajo naročen naš list. Predvsem delavci-naročniki pokažite v polni meri to zavednost. Zahtevajte list in se prepričajte, kdo je naročnik. Informirate se pa tudi lahko pri poverjeniku.

Vožnja s kolesi po Cojzovi in Tyrševi cesti je preprečena. Opozarjamo kolesarje, da zlasti sedaj, ko so te ceste polne otrok, ki gredo v šolo in iz šole, to prepoved upoštevajo. Razglas pravi, da se bo prav iz teh ozirov čisto strogo nadzorovalo.

Ljudska univerza. V četrtek, dne 16. t. m. ob 20. uri predava v gimnaziji dr. Murko o temi: Kaj mora vsakdo vedeti o vrednostnih papirjih. Pred predavanjem običajni tednik v besedi in sliki. Vstopnina din 1.

Predpustno rajanje priredi »Zveza stavbinskih delavcev« v nedeljo, dne 19. t. m. v »Cankarjevem domu«. Igra orkester Kranjskega glasbenega društva. Vstopnina din 6. Ples prost! Začetek ob 16. uri.

ZA DEŽEVNE DNI nepremočljive joplče in hlače stalno v zalogi pri ALBINU JAZBECU, trgovina z manufakturnim blagom in oblekami v Kranju.

LAŠKO

Laški vodovod. Naš občinski vodovod je bil zgrajen pred desetimi leti iz Rimske Toplice na dolgi, ki je znašal 2 in pol milijona dinarjev. Od začetka pa do danes imajo občinski očetje s tem vodovodom silne nepravilke, izdatke za popravila in razen tega primanjkuje vode. Sedaj so šele ugotovili, da vodovod sploh ni bil pravilno zgrajen in je celo dvomljivo, če bo mogoče kdaj odpraviti napake in motnje v napeljavi. Koga zadene krivda, še danes ne vemo. Gradila ga je beograjska tvrdka Rumpl. Dejstvo pa je, da plačujejo občani v Laškem najvišjo vodarino v vsej dravski banovini: prva kategorija po 5 din na osebo in mesec, druga po 4 din, tretja po 3 din, vsi brez izjeme pa še letno po 50 din za vsako izlivko, za izlivke v klozetih, pri prhah in v kopalnicah pa še posebno takso, kar da občini letno din 80.000. Le nekaj silno revnih in brezposelnih je oproščenih vodarine. Priznamo in razumemo, da je bil vodovod silno potreben, da je treba redno odplačevati dolg, da so nujno potrebna popravila vodovoda, toda mnenja smo: če se je vodovod zgradil na račun davkoplačevalcev, delavcev in nameščenec s takimi milijonskimi vsotami in naravnost rekordno visokimi vodarinskimi takсами, potem smemo od poklicanih činiteljev pričakovati, da bomo imeli ob vsaki priliki vsaj dovoljno množino vode. Nad deset let se že dogaja, da ni po več tednov dovolj vode, da kak dan ali dva sploh prestane itd. Sedaj v januarju in februarju jo je vsak dan stalno primanjkovalo. Na dnevnem redu so slučajji, ko mora delavec umazan h kosilu, k večerji ali v posteljo. Šele zdaj vidimo, kako pogrešen je bil ukaz stare uprave, ki je dala po zgraditvi vodovoda zasuti vse stare vodnjake z namenom, da pride uprava do občinskih vodovodnih taks, oziroma pospešenega odplačevanja dolga. Vsi občani apeliramo na srezko načelstvo, odnosno bansko upravo, da izda upravi občine odlok, da najame strokovnjaka, ki bo spravil naš vodovod v red.

lavskega gibanja. Njegov mladostni greh, ko je v napačni sramežljivosti pred svojo okolico navidezno zatajil mater, ga je pekel vse življenje in skušal se ji je oddolžiti v krasnih črticah v zbirki »Moje življenje«, o kateri je rekel rajni Ivan Tavčar, da take matere nima noben drug narod. Kocmur zanimivo primerja Gorkega mater s Cankarjevo: »Gorkega mati že stopa s sinom za skupnim ciljem, Cankarjeva pa se tava v mraku, trpeč le za sina. — Gorki je pridobil mater, pri Cankarju je narobe: mati je dala velikega sina s svojim trpljenjem.«

V Kocmurjevem (kakor tudi v Kraigherjevem) članku je obilica Cankarjevih črtic, ki nam Cankarja prikažejo mnogo resničnejše in bližje, kakor vsa njegova zbrana dela. Zlasti epizoda z njegovo sestro Zbazo je presunljiva in nam pokaže rano v Cankarjevi duši, ki mu je vse življenje krvavela. Ne po njegovi krivdi. Zato ni čudno, če je bil Cankar vse življenje puntar.

Oba ta prispevka sta dragocen doprinos k proučevanju Cankarja kot umetnika in posebno še kot človeka. Gotov tisk ga skuša zagniti v plašč misticizma, da bi skril kar je bilo v njem človeškega in napravili iz njega nekakšnega narodnega junaka. Priprosto ljudstvo ga bo pa ljubilo takega kot je bil: z dobrimi in

slabimi lastnostmi, borečega se z malodušjem in ognjevitvega borca, pehačnega se za skorjo kruha in vedno pripravljene pomagati z odprtimi rokami kadar je imel; vedno pa kot brezkompromisni kritik in puntar.

Leon Detela nam je v »Črticah z razvojnega poti človeštva« napisal na poljuden način zanimivo antropološko študijo o postanku zemlje in prvega življenja na njej in o postanku in razvoju človeka, ki jo ponazorjuje več slik. Napisana je strogo znanstveno, vendar tako priprosto in lahko umljivo, da jo bo razumel vsak delavec. Znanstvenih del v takem slogu bi rabili mnogo.

Ivan Vuk je prispeval posrečeno satiro »Testament Pavla Obrisača«, ki se v njej ponorčuje iz tiste naše dobre zlahte, ki se za življenja ne briga za človeka, ko pa umrje, se pojavi iz vseh kotov in se prepira za zapuščino.

Poleg navedenega krasijo koledar številne slike: tri Pirnatove karikature, slike najagilnejših poverjenikov družbe, dve sliki slovenskih delavskih izseljenjskih kulturnih društev v Lensu na Francoskem in nad trideset slik iz bratske Češke, ki jih je urednik Talpa prinesel s svojega potovanja.

Koledarskih del krasijo vinjete Ljubivoja Ravniharja, ki je opremil tudi naslovno stran s posrečenim Cankarjevim portretom.

(Dalje prihodnjič.)

Na vzhodu vedno bolj napeto in vroče

Japonci zasedli otok Hainan.

Japonska mornarica je izkrcala čete na velikem otoku Hainan, ki leži med francosko Indokino in angleškim mestom Honkong na južnem Kitajskem.

Kaj pravi japonska vlada?

Vlada v Tokiju trdi, da je zasedba tega otoka samo provizorična v svrhu, da se prepreči tihotapljenje orožja na Kitajsko.

Toda z zasedbo tega otoka Japonci ne bodo niti najmanj v stanu preprečiti dovoza orožja kitajski armadi. Zato je povsem upravičena domneva, da gre za popolnoma druge cilje: za pripravo ugodnih pozicij za slučaj razširitve konflikta na Daljnem vzhodu, t. j. ako bi posegle v japonsko-kitajsko vojno tudi velesile, čijih interesi so ogroženi: predvsem Rusija, potem pa tudi Anglija in Francija ter Zedinjene države. Pa tudi za slučaj zmagaje japonskega orožja na Kitajskem bi bila posest takega otoka za Japonsko neprecenljive važnosti, ker bi zelo motila obrambne načrte Anglije in Francije ter Zedinjenih držav v Tihem oceanu. Otok sega naravnost v obrambni sistem angleškega imperija in Francije.

Ti dve državi sta že svoj čas opozorili Japonsko, da bi zasedbo otoka Hainana ne mogli mirno prenesti.

V Londonu in Parizu so še sedaj tega mnenja in so to tudi sporočili v Tokio. Kaj bodo storili, ako se Japonci ne umaknejo z otoka, se bo šele videlo.

Kaj piše japonsko časopisje?

Namere Japoncev je mogoče najbolje razbrati iz pisanja japonskih časopisov. Otok so zasedli Japonci ravno ob 2599 letnici ustanovitve japonske države. Časopisi prekipeljo navdušenja nad zasedbo Hainana in pravijo, da zasedba tega otoka ne pomeni samo u-

darca proti Kitajski, ampak tudi proti zapadnim velesilam.

List »Kokumin Shimbun« piše: »Ne samo, da skoro popolnoma izgine strateški pomen Honkonga, ki je simbol britanske moči na Kitajskem, je prizadejan težak udarec tudi vojaški bazi v Singapuru, čigar posledice ne bodo samo prehodnega pomena, ampak bodo ostale močan adut v rokah japonske diplomacije za v bodoče.«

»Miyako Shimbun« pa je mnenja: »Napad na Hainan zadostuje, da bodo morale Anglija, Francija in Združene države prenehati z grožnjami.«

Kakor je videti, se razprtije na azijskem vzhodu večajo z vsakim dnem. Ako bi angleški, francoski in ameriški državniki ne imeli še drugih možnosti v vidu, ki zmagaje spreminjajo v poraze, bi morali spričo takega izzivanja, kot je zasedba otoka Hainana, udariti. Zdi se pa, da mislijo, da še ni prišel pravi čas. Predvsem računajo s tem, da bo vojna na Kitajskem dolgotrajna in da bo izčrpala Japonsko še mnogo bolj, kot pa jo je že. Ako se Kitajcem posreči naklestiti Japonce, bo to seveda še bolje. Toda tudi, ako bodo Kitajci za to preslabi, je še vedno računati s tem, da bodo socialni pretresljaji, ki jih povzroči vojna, silno prizadeli Japonsko in omajali njeno moč. Za udarec proti sovražniku je treba izbrati pravi čas, ko je izčrpan, da se ga prisili h kapitulaciji brez velikih žrtev. Velesile Anglija, Francija in Zedinjene države so se očitno odločile za to politiko, ki jim donaja trenutno vsaj na videz ponižanje in jih sili k popušcanju, v resnici pa se pripravljajo na svojo zmagajo, ki bo tam večjega pomena, ker bodo iz teh bojev izšle docela neoslabljene.

* * *

Iz obrtniške statistike

Ljubljanski »Trgovski list« objavlja nekaj podatkov iz obrtniške statistike. Tako navaja:

V Nemčiji je nad 1.400.000 obrtniških podjetij. Le 400.000 jih porablja motorno silo. V obrtih je zaposlenih 4 milijone ljudi, torej živi vsak osmi Nemec od obrti.

Francija ima poldrug milijon takih podjetij, v katerih je zaposlenih 1 milijon pomočnikov. Od obrti živi tam 8 milijonov ljudi ali ena petina francoskega prebivalstva.

Danska ima 79.750 obrtnih podjetij in zaposluje 400.000 ljudi ali 13,8 odst. prebivalstva.

Na Švedskem je 88.300 obrtnih podjetij s 352.000 nameščenci. Od obrti živi 13,2 odst. prebivalstva.

Na Finskem imajo 18.176 obrtnih podjetij z 38.355 pomočniki. V industriji je tam zaposlenih 161.688 delavcev.

Na Norveškem imajo 40.200 obrtniških obratov. Pomočnikov je v teh obratih 98.200. Ena desetina prebivalstva živi od obrta.

V Jugoslaviji imamo 147.780 obrtniških obratov. Po območjih zbornice imajo obrtnih podjetij: Banjaluka 6851, Beograd 28.227, Dubrovnik 1519, Zagreb 19.745, Niš 9602, Novi Sad 22.148, Ljubljana 21.697, Osijek 11.797, Podgorica 2964, Sarajevo 9628, Skopje 10.992 in Split 4653.

List meni, da je v naši državi tudi okoli 72.000 šušmarjev. Na vsakih 100 obratov je zaposlenih okoli 79 do 80 pomočnikov in vajencev.

Iz pregleda je razvidno, kako velik kontingent prebivalstva so obrtniki in delavci. V Sloveniji prideta na 100 ljudi 2,1 obrtniških obratov. V Nemčiji znaša to število 2,5. Veliki odstotek obrtnikov in njihovih delavcev, ki vsi skupaj žive le prevečkrat v socialni bedi in negotovosti, opominja socialiste in industrijsko delavstvo, da je treba te sloje pridobiti za delavsko gibanje, katerega naloga je, da se bori za izboljšanje socialnih razmer. Obrtništvo je socialni pojav, ki ima svojo eksistenco v razvoju, nikjer pa ni zapisano, da se obrtništvo ne bi smelo boriti za svoj boljši položaj.

Jeleni

V »Hrvatskem dnevniku« izhajajo dan na dan podlistki »Satyricusa«, znanega hrvatskega Zoščenka, ki na svojstven način obračunava z različnimi pojavi v naši današnji družbi. Zadnjič je zapisal tole basen:

Za divjad je nastopila varstvena doba, ko je lov na njo prepovedan in mlad jelen je brezskrbno priskakljal iz hoste na jaso in je užival lepo božjo naravo.

— Bodi oprezen, paglavci! — ga je opozarjal stari jelen. — mogli bi priti lovci.

— Kakšni lovci! Saj ob tem času je lov prepovedan...

— Pa vendar bi mogli priti...

— Ne bojim se! — je rekel mladi jelen in je še naprej brezskrbno skakljal po poseki.

A kaj ti daje tolikšno gotovost in drznost?

— Prepoved lova.

— In ti ji toliko zaupaš?

— Saj jo poznam; sam sem jo čital in znan mi je lovski zakon.

— Vrne se v hosto!

— Ne!

— Ne? Pa dobro; jaz si svoje parketice operem — je rekel stari jelen in se umaknil globlje v grmečje.

Malo pozneje so pa res prišli lovci...

Mladi jelen je padel...

A predno je poginil, je preklel lovce in lovski zakon. A če jelen prekolne se čuje do neba.

In ni še minilo mesec dni od tega dogodka, ko je padel tudi lovec...

Brez puške in krogle in ravno tiste dni, ko je bil lov prepovedan...

Zavarovanje odvetniških pripravnikov

za onemoglost, starost in smrt pri OUZD

Svoječasno smo že poročali, da je OUZD zavaroval po novi uredbi o zavarovanju delavcev za onemoglost, starost in smrt tudi odvetniške pripravnike, vključno s tem, da odvetniški pripravniki, ki so v službi le nekaj let in postanejo potem samostojni odvetniki, ne bodo mogli nikdar uživati koristi tega zavarovanja. Zavarovani so tudi prekratko dobo, da bi si z zavarovanjem sploh lahko pridobili kake pravice pri OUZD, odnosno pri SUZOR-ju. Iz teh razlogov določa že zakon o pokojninskem zavarovanju nameščencev, da odvetniških pripravnikov ni treba zavarovati pri Pokojninskem zavodu, ki bi sicer edini bil pristojen za njih zavarovanje, ker je SUZOR, odnosno OUZD upravičen zavarovati za onemoglost, starost in smrt le ročne delavce. — Vključno s tem, da je stvar povsem jasna, pa je tudi predsedništvo SUZOR-ja odločilo, da morajo biti odvetniški pripravniki zavarovani pri njem in je to odločbo sedaj potrdilo še ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje, s kratko rešitvijo, da se odločba predsedništva SUZOR-za potrdi (osnaži), L.

Delavski pravni svetovalec

Pokojnina od Bratovske skladnice Krapinske toplice)

Vprašanje: Vpokojen sem bil po 14-letnem članstvu pri Bratovski skladnici in prejemam po 309 din pokojnine mesečno. Ali je ta pokojnina pravilna? Ali bo imela pravico do pokojnine žena, s katero živim, ki pa ni z menoj poročena?

Odgovor: Ali Vam je Bratovska skladnica pokojnina pravilno izračunala ali ne, Vam ne moremo povedati, ker ne vemo, koliko je znašal v zadnjih petih letih Vaš povprečen kategorijski zaslužek. Pokojnino namreč Bratovska skladnica odmeri tako, da prizna za prvih 5 let 20 odst. povprečnega kategorijskega zaslužka v zadnjih petih letih službovanja, za vsako nadaljnje leto pa še po 2 odst., največ pa 80 odst. povprečnega kategorijskega zaslužka. Vaša žena pa ne bo mogla dobiti za Vami pokojnine, ker imajo pravico do pokojnine samo zakonske žene.

Pogodba, ki jo je sklenila slaboumna oseba (Črna)

Vprašanje: Moja tašča je nekdo pripravil do tega, da mu je prodala svojo hišo. Tašča je zelo stara in slaboumna. Ali je mogoče tako pogodbo razdreti, zlasti še, ker so oškodovani z njo tudi upniki prodajalke?

Odgovor: Ako tašča ni bila pod skrbstvom, po našem mnenju ne boste mogli pogodbo razdreti z ugovorom, da ne ve kaj dela. Kupna pogodba je namreč bila gotovo narejena pri notarju ali kakem odvetniku, ki bi najbrže bil opazil, ako je Vaša tašča za dejanja popolnoma neodgovorna in bi v tem slučaju pogodbe najbrže ne sestavil. Upniki imajo pravico izpodbijati pogodbo, ako dokažejo, da je bila sklenjena samo zato, da se ne oškoduje in da je oškodovalna namera bila znana, ali morala biti znana, tudi kupcu.

Prodaja posestva (Mežiška dolina)

Poslali ste nam din 10 za »Delavsko Politiko«, obenem pa kar popis komplicirane Vaše prodaje posestva, da Vam zadevo rešimo in obljubljamo poslati v »prid kako vsoto«, če proderele s tem procesom. Kaj si mislite, kako bodo presojali to Vaše vprašanje drugi naročniki, ki že leta in leta ob najtežjih razmerah žrtvujejo mesec za mesecem naročnino za »Delavsko Politiko«, da so jo mogli vzdržati kljub ogromnim težavam? Pravite, da imate zastopnika v tej zadevi, torej veste, koliko Vas je to doslej stalo, a mi Vam naj stvar rešimo za din 10, čeprav niste bili nikoli popreji naročnik?

Iz češkoslovaške

»Orel« in »Sokol«. »Narodni Prace« piše: »Organ bivše ljudske stranke na Češkem, »Lidove Listy« povdarjajo, da se katoliški »Orel« brani združitve s »Sokolom« in da vzbuja to njegovo stališče odpor v Sokolskih vrstah. Ljudska stranka se je sama od sebe prijavila v novo vladno stranko Narodne Zveze, ker je bilo to omogočeno vsled programa nove stranke, ki je bil proglašen še pred njeno ustanovitvijo. Vodilnim sokolskim čimteljem pa baje doslej še ni prišlo na um, da bi vsaj malo prišli naproti »Orlom« in da bi javno proglasili, da bo iz mišljenja programa in prakse »Sokola« zginilo vse, kar je principijelno nesprejemljivo za vse poštene katolike. Po mnenju »L. L.« je iskati glavni vzrok za to v prosvetnem zboru »Sokola«, ki je baje še vedno presičen liberalizma. V »Sokolu« se baje težko uveljavljajo zavedeni katoliki.«

Tako govori slovaški voditelj. Hlinkova garda je imela zborovanje v Bratislavi. Na zborovanju je govoril dr. Tuka, ki je izjavil, da morajo iz služb na Slovaškem Čehi in Judje. Nadalje je zahteval, da mora Češkoslovaška pristopiti k protikomunističnemu paktu.

Šolske knjige cenzurirajo na Češkem. Posebna komisija cenzurira 1020 učnih knjig, da jih očisti nesodobnega duha. Tiskarstvu se obetajo še lepi časi, starišem pa novi izdatki.

Par števil o gradbi velike češkoslovaške avtomobilske ceste, ki bo vezala zapadni z vzhodnim delom republike. Cesta bo dolga 1000 km in bo zavzemala površino 3500 hektarjev. Prvih 56 kilometrov ceste bo zavzelo površino 776.000 kvadratnih metrov. Za ta del ceste bodo rabili 234.000 kubičnih metrov kamena in 77.300 kubičnih metrov gramoza. Nadaljnjih 69,5 kilometrov ceste bo zavzelo površino 970.000 kvadratnih metrov. Za ta del ceste bodo rabili 200.000 kubičnih metrov gramoza in peska ter 6830 vagonov cementa. Za tlakovanje ceste v dolžini 28 kilometrov s površino 392.000 kvadratnih metrov bo treba 1500 vagonov kock in 20.000 kubičnih metrov peska. V zvezi s cesto bo treba zgraditi (na prvih 300 km razdalje) 300 podvozov in mostov. Ta dela bodo stala 90 milijonov kron. Za nje bodo porabili 500 vagonov cementa, 200 vagonov železa in 30.000 kubičnih metrov lesa. — Te številke nazorno prikazujejo, kakšne ogromne količine materiala požre naprava velike moderne ceste.

Enajst letšpanske republike

Dne 11. februarja letos je preteklo enajst let odkar je bila v Španiji oklicana republika.

Zadnje vesti

Madžarska vlada odstopila.

Kljub nasprotnim trditvam je vendarle prišlo do odstopa madžarske vlade Imredya. Kot vzrok se navaja zaostrenost notranjega političnega položaja v zvezi z rovarjenjem nacistov.

Pogajanja med Francijo in Francoski radi beguncev. Francoski odposlanec Berard je zopet odpotoval v Burgos, da se razgovarja z vlado generala Franca radi ureditve vprašanja španskih beguncev. — Glede priznanja vlade generala Franca pa angleška in francoska vlada še vedno nista sklepali. Izgleda, da vztrajata na tem, da morajo poprej zapustiti Španijo vsi tuji vojniki.

Proti intelektualcem je govoril dr. Göbbels in rekel, da je samo en odstotek intelektualcev proti nemškemu fašizmu. Polemiziral je tudi izjavo Roosevelta, da so mejje Zedinjenih držav na Renn. Rekel je, da je nemška meja znani trdnjavski pas v Porenju.

Rooseveltova politika naletela na splošno odobravanje. Iz Washingtona poročajo, da bo Rooseveltovo oboroževalni program prodlj v senatu soglasno. To pomeni tudi soglasno odobritev Rooseveltove zunanje politike. V zunanjem svetu bo to silno odjeknilo.

Novo bombardiranje Madrida. Odkar se je naselila republikanska vlada v Madridu, so nacisti pričeli zopet z obstreljevanjem mesta. Orožje iz Rusije? Napovedujejo, da bo prišlo te dni v Valencijo več sovjetskih parnikov z orožjem, municijo in letali za republikansko vlado.

9665 kilometrov v 15 urah in 24 minutah je preletel angleški letalec Alec Henshaw s svojim letalom na progi London—Kapsstadt v Južni Afriki. To pot je premeril v obeh pravicah tja in nazaj. Obakrat je prispel na cilj tako izmučen, da so ga morali dvigniti iz letala, ker sam ni mogel vstati in hoditi. Res čudna je manjra rekorderjev, kaj le ima človek od tega?

Tretjina japonskega proračuna je določena za izdatke vojske in mornarice.

MALI OGLASI

Naši čitatelji! Kupite najcenejše pri naših inserentih!

Franc Kormann'ov nasl. Karl Račg
Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

FRANC REICHER, MARIBOR
Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnikih cenah. Hitra izdelava.

„FOX“ terpenin-krema
je nenadkriljiva
Vazelin in pravi gumitrans Vas varuje v snegu dežju in blatu najbolje pred prehladom.

Priporoča se
SPECERIJSKA TRGOVINA
Delavski dom I. I. I. O. I.
Maribor, Frankopanova ulica 1.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcij izdaja in ureja Adolf Jelen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Viktor Eržen v Mariboru.